

M# tôi, người mà tôi nhớ nhất thời gian tên Lý Di#m Hà.

Hình minh họa

Ngày 5/9/1997, ngày tôi rời gia đình đi nhập học ở khoa Toán trường Đại học Bắc Kinh.

Ng#n khói bếp dài c#t lên t# trên nóc ngôi nhà nông dân cũ nát gia đình tôi. Ng#i mà chân tôi p#nh c#a tôi đang n#u mì s#i cho tôi, nh#ng s#i mì này có đ#i do m# đã đ#i năm qu#tr#ng gà cho hàng xóm, chân m# b#th#ng vì m#y hôm tr#c, đ#thêm tí ti#n cho tôi nhập học, m#nh#n đ#y m#t xe ch#t đ#y rau t#thôn ra th#tr#, trên đ#ng b#tr#t chân.

Bồng bắt mì, một tôi trào lộng. Buồng đưa, tôi quỳ xuống đất, xoa nắn chân mẹ sống phồng lên to hơn cái bánh bao, tôi chòng bịt nói gì... Nhà tôi vô cùng nghèo khó ở làng Đới Hư Đới, huyện Vũ Thanh, thành phố Thiên Tân.

Khi tôi ra đời, bà nội ngã bệnh ngay trên giường sống, tôi bốn tuổi, ông nội là mẹ bệnh hấp hối quỳ và bán thân bịt to, các món nợ nần trong nhà lộn độn theo thời gian, năm tháng.

Khi bảy tuổi, tôi được đi học, mẹ tôi phải đi vay mượn rất nhiều để trang trải học phí cho tôi. Tôi thường đi nhặt nhạnh mua bút chì đã bỏ đi, còn nguyền tuyền. Tôi phải dùng dây buộc nó cũng một cái que làm cán để viết. Lại còn dùng một cái dây chun thay tẩy để xóa sạch những cuốn vở bài tập đã viết, rồi viết lại lên đó.

Một tháng tôi đến mẹ, cũng có lúc nuốt nước mắt đi vay vài hào bên hàng xóm để mua vở và bút chì cho tôi. Nhưng mẹ luôn vui vẻ vì biết kẻ bài kiểm tra như hay kỳ thi nào, tôi luôn đứng đầu, toán thường được 100/100 điểm.

Được mẹ khích lệ, tôi càng học càng ham và thực sự không hiểu trên cuộc đời này còn gì vui sống hơn là học. Tôi đã thông thạo các nguyên nhân chia và phân số, số phần trăm từ trước khi vào tiểu học. Vào tiểu học, tôi bắt đầu học thực chứng trình toán lý hóa của bậc trung học phổ thông.

Khi lên trung học, thành phố Thiên Tân tổ chức kỳ thi tuyển lý của bậc trung học, tôi là đứa học trò nông thôn duy nhất của cả năm huyện ngoại thành Thiên Tân được gọi, một trong ba người được đầu. Tháng 6 năm đó, tôi được cách vào trường trung học số 1 danh tiếng của Thiên Tân.

Tôi vui sướng như bay về nhà. Nhưng thật buồn, khi tôi báo tin vui, nét mặt bà mẹ tôi vẫn không hết những nét khổ đau. Bà nội và mẹ năm, ông nội đang cần kỳ thi gì bên kia, nhà tôi đã mất một tài sản ngàn Nhân dân tệ.

Tôi lặng lẽ quay về bàn học, nước mắt chan hòa suốt cả ngày. Đến tối, tôi nghe thấy nhà ngoài có tiếng cãi cọ. Thì ra mẹ tôi đang đem đứa con của con của nhà đi bán, cho tôi đi học, nhưng

b tôi không ch u. n ào làm ông n i tôi nghe th y. B nh n ng, trong lúc bu n bã ông đã là đ i. Sau l tang ông n i, gia đình tôi l i m c thêm vài ngàn t n n n.

M đ nh bán l a cho tôi đi h c, nh ng ba không đ ng ý. Không dám nh c đ n vi c đi h c n a, tôi c t t “Gi y báo nh p h c” th t k vào trong g i, hàng ngày ra đ ng làm vi c cùng m . Sau hai hôm, tôi và b cùng lúc phát hi n ra: con l a con bi n m t r i. B s t m t l i, h i m : “Bà bán con l a con r i sao? Bà b đ h i không? Sau này l y gì kéo xe? L ng th c hoa màu bà đ y xe tay nhé, bà t cồng nhé? Bà bán l a m t hai trăm b c li u cho nó h c đ c m t h c k hay là hai h c k?”.

Hôm đó m đã gào khóc, dùng m t gi ng r t đ đ i đ át l i b :

“Con mình đòi đi h c thì có gì sai? Nó là đ a duy nh t huy n này thi lên đ c tr ng s 1 c a thành ph , tôi không th đ cho ti n đ c a nó b l đ đ c. Tôi s dùng tay đ y, dùng l ng vác, đ cho con tôi đi h c...”

Tôi th t s mu n qu đ p đ u tr c m . M đ a tôi 600 t bán l a. Tôi đ c h c, mà còn h c ti p, thì m i, m s kh s bi t bao nhiêu, v t v b n ch i thêm bao nhiêu n a vì con?

Mùa thu năm đó tôi quay v nhà l y áo l nh, th y b tôi g y gu c, da vàng b c x ng đang n m trên gi ng s i. M l ng l b o tôi: “S s thôi, b c m, s p kh i r i”. Tình c , hôm sau tôi xem v l thu c c a b , thì nh n ra đó là thu c ngăn ng a s phát tri n c a t bào ung th . Tôi khóc h i m m i chuy n là th nào. M nói, t sau khi tôi đi h c, b b t đ u đi ngoài ra máu, ngày càng n ng lên. M vay sáu nghìn t đ a b lên Thiên Tân, B c Kinh đi kh p n i, cu i cùng xác đ nh là ung th đ ng ru t. Bác sĩ yêu c u b ph i m g p. M đang đ nh đi vay ti n ti p, nh ng b kiên quy t không cho. Ông nói, b n bè h hàng đã vay kh p l t r i, ch vay mà không tr thì còn ai mu n cho mình vay n a!

Hàng xóm k v i tôi: M dùng m t ph ng pháp th công và v t v nh t trên đ i đ g t lúa m ch. M không đ s c gánh lúa m ch ra sân kho đ tu t h t, m cũng không có ti n thuê ng i giúp, m bèn g t đ n, lúa m ch chín ch nào g t ch đó. T i đ n m tr i m t t m v i nh a ra sân, dùng hai tay n m t ng n m lúa m ch đ p lên m t hòn đá to... Lúa m ch tr ng trên ba m u đ t c a nhà, m t mình m làm, m t đ n m c không đ ng đ y n i n a thì m ng i x m xu ng c t, đ u g i còn ch y máu vì qu , b c đi cà nh c... Th ng m kh n xi t, tôi v a khóc

và a cháy vá nhà, gái má:

“Má i má, con không đi hác náa đâu...”. Kát quá, má ván táng tôi lên tráng.

Tỉn sinh hoát phí mái tháng cáa tôi chá có 60 đán 80 tá (khoáng 150.000 VND), thát thám hái khi so vái nháng ngái bán hác đáng niên, mái tháng há có tái 200-240 tá. Nháng chá mình tôi biát, món tỉn nhá này má tôi cũng phái tán tỉn lám, tá ngày đáu tháng đã dành táng hào táng hào, bán táng quá tráng gà, rau xanh láy táng đáng táng các. Mà bá tôi, em trai tôi, đáng nhá cháng bao giá có thác ăn, náu nhà ăn rau cũng cháng dám xào má, chá chan tí nác đáa muái ăn qua báa. Má không muán tôi đói, mái tháng má chám chá đi bá hán mái cây sá mua mì ăn lán vái giá bán buôn. Rái cá cuái tháng, má vát vá cáng mát túi náng lên Thiên Tân thăm tôi.

Trong túi áy ngoài nháng gói mì tôm ra, còn có nhiáu xáp giáy lái má phái đi bá 6km tái mát xáng in ngoài thá trán đá xin cho tôi (đó là giáy đá tôi làm nháp toán), cá mát chai táng cay rát to, cái bá muái thái sái, và cá mát cái tông đá đá cát tóc. Cát tóc nam á Thiên Tân rá nhát cũng phái 5 tá, má muán tôi dành tỉn cát tóc đá mua thêm láy vài cái bánh bao mà ăn.

Tôi là hác sinh cáp 3 duy nhát cáa Thiên Tân đán cá rau á báp ăn nhà tráng cũng không mua nái. Chá có thá mua vài cái bánh bao, mang vá ký túc ăn cùng mì sái khô hoác chá má vái táng át, káp đáa muái đá ăn qua báa. Tôi cũng là hác sinh duy nhát không có giáy kiám tra. Chá có thá tán đáng giáy mát mát cáa xáng in đá viát bài. Tôi là đáa hác sinh duy nhát chá a bao giá dùng xà phòng, khi giát quán áo tôi tháng đi nhà báp xin ít bát kiám náu ăn (dùng đá háp bánh bao, làm bánh náng, làm nác sáđa...) đá thay xà phòng. Nháng tôi chá a bao giá tá ti, tôi cá má tháy má tôi khá các cá đái, nhángái anh hùng cháng lái đối khá, làm con cáa ngái má nhá thá tôi rát tá hào. Tôi yêu má tôi biát nháng nào.

Lúc má i lên Thiên Tân, tỉt hác tỉn g Anh đáu tiên khián tôi hoa mát, nhác đáu vì cháng hiáu gì. Khi má lên, tôi ká cho má nghe tôi sá tỉn g Anh thá nào, má chá cái hián lành báo: “Má ván biát con là đáa trá khá các nhát, nháng má không thích con kêu khó, vì cháu khá đác thì chá còn gì khó náa con trai á.”

Má i, con sá thành công. Tôi có tát nói láp, ngái ta báo hác tỉn g Anh cán làm chá đác cái lái i cáa mình, bái váy tôi tháng láy mát hòn sái ngám vào miáng, rái luyán tỉn g Anh. Hòn sái cá xát vào lái, có lúc máu cháy ra bên mép, nháng tôi cá gáng kiên trì. Náa năm qua đi, hòn sái nhá đã bá mài tròn, lái i tôi cũng đã mám hán, tỉn g Anh cáa tôi đáng thá 3 trong láp. Tôi vô cùng biát án má, lái má đã đáng viên tôi vát qua khó khăn trong hác táp.

Năm 1996, tôi được tiên tiên tôi được tham gia cuộc thi Olympic tri thức toàn quốc khu vực Thiên Tân, đoạt giải Nhì môn Vật lý và giải Nhì môn Toán học, tôi được đi đến Thiên Tân đi Hàng Châu tham gia Cuộc thi Olympic Vật lý toàn Trung Hoa. Được cúp rồi lên đường Olympic Vật lý Thế giới. Tôi không ngần ngại khát khao của mình, tôi viết thư báo cho mẹ tin vui và mẹ rất vui lòng. Nhưng chỉ được giải Nhì, tôi cảm thấy ra gì, buồn, chán. Dù đạt thành tích cao nhất trong đoàn Thiên Tân, nhưng nếu tính cùng những người khác của mẹ tôi vào, thì thành tích này không xứng đáng.

Về trường, tôi nghe các thầy phân tích nguyên nhân thất bại, nguyên nhân là: Tôi không muốn phát triển toàn diện cả Toán Lý Hóa, mà chỉ tiêu của tôi quá nhiều nên sức lực tinh thần tôi phải phân tán rồi. Tôi tham lam quá chăng!? Nếu tôi chỉ chọn một tiêu chuẩn một là kỳ thi Toán, nhất định thắng. Tôi hiểu ra điều đó.

Tháng 1/1997, cùng tôi đã giành chiến thắng tại kỳ thi Olympic Toán toàn Trung Quốc và đi đến mùa tuyển chọn, lọt vào đội tuyển Quốc gia. Cùng mẹ đi kỳ thi kiểm tra đội tuyển tôi được là người đi đường đầu. Với thành tích đó, tôi được sang Argentina tham gia kỳ thi Olympic Toán quốc tế.

Nộp xong phí báo danh, tôi gói ghém sách vở của mình chuần chỉnh và tặng mẹ một cây của mẹ, sáng lên đường. Giáo viên chủ nhiệm và cũng là thầy giáo dạy Toán thầy tôi về nhà của mẹ quỳ trước áo cũ của người khác cho, nhưng thầy áo quần là của màu sắc, kích cỡ lớn gọn gàng, liền một áo của tôi, chèn vào những áo những quần lủng nhún vá víu và hỏi: “Quần áo của con thầy này đây à, Kim Báng?”

Tôi đáp: “Thầy à, con không sợ người khác cười con nghèo đâu! Mẹ con vẫn biết “phúc háu thì thì khí thì hoa” (có nghĩa là, trong lòng có sách vở thì tâm mũi sáng sáa), con mặc những quần áo này góp phần thầy thầy Má Bill Clinton cũng thầy thầy người.”

Ngày 27/7, Olympic Toán học Thế giới lần 38 khai mạc. Chúng tôi thi liên tục trong năm tiếng rồi đi đường học, từ 8h30 phút sáng tới 14h00 chiều. Trong buổi công bố kết quả vào hôm sau, được tiên tiên tôi không muốn nghe thầy tên mình được công bố và vị trí Huy chương Đồng; Sau đó đến lượt công bố Huy chương Bạc, không phải tôi. Cùng, công bố Huy chương Vàng, người đi tiên và thầy hai không phải tôi, người thầy ba – tên tôi được đồng đẳng. Tôi khóc lên vì vui sướng, tôi tự nhá: “Má à, con mẹ thành công rồi!”

Ngay chiều hôm đó, Đài phát thanh Nhân dân Trung áng TQ và Đài truyền hình Trung áng TQ đưa tin tôi và một người bạn của đoạt Huy chương Vàng kỳ thi Olympic Toán học.

Ngày 1/8, chúng tôi trở về trong vinh quang. Hiệp hội khoa học Trung Quốc và Hội Toán học TQ tổ chức lễ đón tiếp long trọng.

Lúc đó, tôi rửa mặt ở nhà, mua sắm đồ đạc, mua đồ chính tay đeo trên huy chương vàng chói lọi lên cổ mình. Một đêm hôm đó, tôi cùng đã băng đêm về nhà. Người mẹ của là bố, nhưng người ôm chặt lấy tôi vào ngực trước khi chính là mẹ. Dường như tôi đã y sao, mẹ đã ôm tôi rất chặt! Ôi mẹ của con mẹ ơi ví dụ là làm sao, thân thể người biết như thế nào! Lấy trên huy chương vàng đeo lên cổ mình, tôi khóc như cơn mưa và hạnh phúc.

Ngày 12/8, trường Trung học số 1 của Thiên Tân cử tiệc chiêu đãi, mời đến người lên bàn Chủ tịch danh dự cùng các quan chức ngành giáo dục Thiên Tân và các giáo sư toán học hàng đầu. Hôm đó, tôi đã phát biểu như sau:

“Tôi muốn dùng cơ sở sống của tôi để cảm tạ người mẹ đã sinh và nuôi nấng tôi. Mẹ tôi là một người phụ nữ nông dân bình dân, nhưng nhờ ông bố lý tưởng tôi nên người đã nâng bước tôi suốt cuộc đời.

Tôi biết như... Năm lớp 10, tôi muốn mua cuốn “Đời tôi đời Anh-Trung” để học tiếng Anh, không có tiền, nhưng mẹ vẫn nghĩ cách giúp tôi. Sau bữa cơm sáng, mẹ mượn một chiếc xe cũ kít, chở tôi xe rau của tôi, hai mẹ con tôi đi ra chợ huyện cách hơn 40km để bán. Đến chợ đã gần trưa, buổi sáng đó tôi và mẹ chỉ ăn hai bát cháo ngô nấu với khoai lang luộc. Lúc đó, đói cồn cào, chỉ mong có ai mua cho hết rau. Nhưng mẹ vẫn nhìn tôi mà cười, cùng bán với giá 1 hào một cân. Hai trăm cân rau 21 tờ, nhưng người mua chỉ trả 20 tờ. Có tiền, tôi muốn ăn cơm, nhưng mẹ bảo mua sách trước, đó mới là mục đích chính. Chúng tôi đến hiệu sách, giá sách là 8,25 tờ, mua sách rồi còn 11,75 tờ. Mẹ cho tôi 7 hào rồi đi mua hai cái bánh mì nướng, mẹ tôi còn lại mẹ bảo có thể đi để làm học phí. Ăn hết hai cái bánh mì nướng đi.

Khi nói, mẹ không nhìn tôi, mẹ nhìn xa xăm ra con đường đất ngoài kia, như thể con đường ấy dẫn tôi đến Thiên Tân, đến Bắc Kinh. Tôi đi 40km về nhà, tôi vẫn thấy mẹ cười mà không nói. Ôi chao, lúc này tôi mới nhận ra đã quên không quên cho mẹ ăn một miếng bánh nướng nào, mà tôi chưa nói đến ngày, vì tôi mà kéo xe suốt 80km đường xa. Tôi hỏi mẹ tôi mẹ chỉ muốn tất cho mình một cái, nhưng mẹ bảo: “...Mẹ ít học, nhưng mẹ muốn thu được một chút lợi ích cho một câu nói của Gorki: Nghèo đói là trường đường đời học tập nhất. Nếu con tôi tiếp tục nghèo đói học này, thì người trưởng thành học như Thiên Tân, Bắc Kinh... chắc chắn con sẽ đi”.

Khi nói, mẹ không nhìn tôi, mẹ nhìn xa xăm ra con đường đất ngoài kia, như thể con đường ấy

d n t i t n Thiên Tân, t i B c Kinh. Nghe m nói v y, tôi cũng không th y đối n a, chân cũng b t ch n h n... N u nghèo đói là tr ng đ i h c t t nh t, thì tôi mu n nói r ng, ng i m nông dân c a tôi chính là ng i th y giáo gi i nh t c a c đ i tôi”.

D i khán đài, không bi t có bao nhiêu đôi m t t đ m. Tôi quay ng i v phía m tôi tóc đã b c nhi u, cúi ng i kính c n tr c ng i m v i đ i c a tôi, ng i th y giáo gi i nh t cu c đ i tôi.

Cám n m !